Ha visszaadni már nem is lehet

Sokszor hajlamosak vagyunk azt hinni, hogy nem a személy, hanem elsősorban a termelés szemszögéből kell megítélni az üzemi baleseteket. Hiszen jobb mérce híján úgy is mondjuk, hogy ennyi meg ennyi munkaóra esett ki miattuk a termelésből. Nem tudom, s őszintén szólva nem is túlságonan érdekel, hogy *Sindely* Ernő üzemi balesete miatt annak idején hány óra, hét vagy hónap veszteség érte a kábelgyárat, ahol akkor segédmunkásként dolgozott. Ez a kár — bár egyáltalán nem hagyható figyelmen kívül — valahogy eltörpül, ha tudjuk: jobb karját vesztette el tavaly ősszel ott a présgép mellett.

Karját, kezét már soha, senki nem adhatja vissza. Soha, senki. De fájdalmát, de veszteségét lehet és kell is enyhíteni. Ez alapvető emberi kötelesség.

Hogyan történhetett?

Bár a jelek szerint nemigen érdemes rekonstruálni, hogyan következett be a szerencsétlenség, s mi történt azóta, megpróbáljuk. Az a baj ugyanis, hogy a baleset körülményei még ma sem eléggé tisztázottak. Sindely Ernő egy olyan korszerű sajtológép mellett dolgozott, amelyet kézzel — két kézzel, balesetmentesen — és lábbal is lehet indítani. Ő a pedált használta, így kerülhetett karja a prés alá. A Szakszervezetek Megyei Tanácsának munkásvédelmi szakemberei megállapították, hogy az üzem nem tett eleget a vasiparban kötelező óvórendszabályoknak, mert ha figyelembe vette volna őket, akkor nem tették volna lehetővé a pedál használatát. Ezt azonban az üzem vonakodik elismerni. A felelősség, illetve a felelősök megállapítása, s esetleges megbüntetésük a bíróság feladata. Ha az ügyből bírósági tárgyalás lesz.

A gyári egyeztető bizottság egyelőre arra sem vállalkozott, hogy a baleset következményeként szükséges betegállomány idejére kifizesse kártérítésképpen a fizetés és a táppénz összege közti különbséget. Talán azért ez az óvatosság, mert ha ennek jogosságát megállapítják, akkor mintegy elismerik az üzem, illetve vezető felelősségét is. Márpedig ha a felelősséget elismerik, akkor előfordulhat, hogy az SZTK is kártérítési igénnyel lép fel a táppénz, a kórházi költségek és a nyolc évre szóló rokkantsági díj megfizetéséért.

Nem antihumanitás

Még mielőtt valaki is antihumanitással vádolná az üzem illetékes vezetőit, dolgozóit az elmondottak alapján, azt is hozzá kell tenni mindehhez, hogy nemcsak visszavették Sindely Ernőt, miután felépült, hanem a korábbinál magasabb fizetéssel, végzettségének megfelelő technikusi munkakörbe helyezték. Ilyen bonyolult ügyben sohasem szabad elhamarkodottan ítélkezni! Sőt, a vállalattól indult ki — ha nem is egészen hivatalos formában — az a kezdeményezés is, hogy elveszett karját művégtaggal pótolják.

Ez az a kérdés, amiért feltétlenül érdemes foglalkozni Sindely Ernő ügyével. Ez az a kérdés, amiben feltétlenül Sindely Ernő mellé kell állni, függetlenül attól, hogy ki miért és mennyire felelős vagy nem felelős az őt ért balesetért.

Mégis dönteni kellene

Tökéletesen működő, korszerű műkar Magyarországon nem készül, azt csak a Szovjetunióban vagy a Német Demokratikus Köztársaságban lehet beszerezni. Mégpedig a helyszínen, műtéti úton szerelik fel. Hozzávetőleges, becsült költsége 60—70 ezer forint. De arra is kell gondolni, hogy ennek a precíz műszernek sajnos nagyon sok várományosa van, hazaiak és külföldiek egyaránt. Érthető, hogy Budapesten, szakértőkből álló bizottság dönt arról, ki jogosult ilyen drága művégtagra, miután körültekintően megvizsgálja a körülményeket.

Ha netalán Sindely Ernőt jogosultnak találják — ami nagyon jó lenne —, ismét felmerül a kérdés: ki köteles a műkar költségeit fedezni? Sindely, az SZTK, vagy az üzem? Ez a 20 év körüli, fiatal házas, életerős fiatalember esetleg azért marad kar nélkül, mert az érdekeltek nem tudnak megegyezni a vele járó terhek viselését illetően.

Az ügy ebből a szempontból — minden bonyolultsága ellenére — világos. Ezért kellett megemlíteni már bevezetőben is, hogy bár saját karját, kezét visszaadni többé nem lehet Sindely Ernőnek, de fájdalmát, de veszteségét enyhíteni alapvető emberi kötelessége környezetének, s minden illetékesnek.

Fehér Kálmán

A művezetők munkája

Ha a kormánynak a művezetőkről szóló rendeletét és a szaktárcák végrehajtási utasítását a gyakorlati megvalósítás oldaláról nézzük, rendszerint három összefüggő kérdéssel találkozunk.

A rendelet kimondja, hogy „A művezető a rábízott termelési egység (műhely, gépcsoport, munkacsoport, műszak stb.) vezetője:" Ezután felsorolja a művezető teendőit. Az üzem centrális irányításából a művezető hatáskörébe utalt feladatokat a rendelet szerint át kellett adni. Megtörtént ez? A tapasztalatok szerint általában megtörtént. A több éves jogkörhiány azonban a művezető önállóságát, bátor kezdeményező és intézkedési készségét egy kicsit megzavarta. Az üzemek vezetőségei ezt érezhették, amikor hellyel-közzel olyan megoldáshoz folyamodtak, amely voltaképpen a művezető látszat önállósága. E szerint leadja a feladatokat a rendelet betűje szerint, de annyira agyondajkálja a végrehajtást, hogy operatíve, a valóságban alig jut szóhoz rendeletben biztosított jogainak — nem kötelességeinek — érvényesítésében. Itt is az évtizedes megszokás, beidegződés hatásáról van szó, ami máról holnapra, s főként önmagától, nem szűnik meg.

Kétoldalú elhatározás és erőfeszítés szükséges ahhoz, hogy a rendelet szelleme hús-vér valósággá váljon minden üzemben. Szükséges, hogy a vállalat vezetői a centrálisan intézett ügyeket a rendeletben és a végrehajtási utasításban előírt módon adják át a művezetőknek, egyben segíteniök kell őket, de csak a szükséges mértékben és nem önállóságuk csorbításával. A művezetőknek viszont vállalniok és megkövetelniök kell a rendeletben biztosított jogokat. A kötelességekről nem is beszélek, mert azt rendelet nélkül is megkapják. Ne futkossanak a központi adminisztrációhoz mindenféle apróságggal, mert az is látszatönállóság, s nem egyéni felelősségvállalás. Nemcsak az üzemi demokratizmus bővülése kíván küzdelmet, egész közéletünk demokratizmusának fejlesztése is harc útján megy végbe. Leküzdeni a beidegződött normákat, amelyeknek alapvonása: felülről várni mindent, előzetesen tájékoztatni, hogy ne legyen baj és fent elvárni, rosszabb esetben megparancsolni, hogy „mindenről tudni akarok". A demokratikus centralizmus mechanikus értelmezése és alkalmazása ez. S most az üzemi élet területén örvendetes előrelépés történt, amelyet valósággá kell alakítanunk. Érdemes erre figyelmet fordítani már most. Érdemes megvizsgálni az első negyedév tapasztalatai alapján, hogy meddig jutottunk el a végrehajtásban, s ennek milyen kedvező hatását észleljük a termelésben, az üzemi légkör demokratikus vonásainak gyarapodásában.

Kimondja a rendelet, hogy a művezető:

— a termelőegység jó munkaszellemének kialakítása és fejlesztése érdekében a jó munkát végző dolgozók jutalmazására javaslatot tehet; az igazgató (gyárigazgató, gyáregységvezető) a művezető számára önálló jutalmazási keretet és jogot biztosíthat,

— vezeti a dolgozók termelési tanácskozásait, a dolgozók javaslatait, panaszait, — amennyiben saját hatáskörében elintézni nem tudja — továbbítja a vállalat illetékes szerveihez,

— segítséget nyújt a munkaverseny-mozgalom fejlődéséhez (brigád és egyéni versenyek, szocialista brigádmozgalom, stb.).

Ezek a teendők megkívánják a művezetőtől, hogy „gazdája" legyen a reá bízott termelési egységnek. Úgy éljen az üzemrészben, műhelyben, mint bármelyik dolgozó. Másként nem képes termelési tanácskozásokat a dolgozók nyelvére fordítani, az üzemrész, műhelyrész valóságos problémáit előterjeszteni, azokat vitára bocsátani. Nem jó, hogy a termelési osztályok statisztikai adatainak ismertetésére, a műszaki főnök direktíváinak elmondására szorítkozik a művezetői előterjesztés. Ez nehezen érhető és emiatt gyakran érdektelenségbe fullad az effajta tanácskozás. A művezető a maga nyelvén, a műhely, üzemrész valóságos gondjait, az egyes emberek munkájáról alkotott igazságos véleményét mondja el. S azután vetítse ki az üzemegység teendőit az üzem egészére, az iparágra stb. Így érdemivé válik a vita, mindenki szívesen segít gondolataival is.

A jutalmazásoknál, előléptetéseknél, büntetéseknél a művezető igazságérzete, tárgyilagossága igen fontos. Az üzemrészben az emberek jól ismerik egymás teljesítményét, sőt jó és rossz vonásait is. Ha csak néhány esetben dönt szubjektív ítélet alapján, máris elvesztette a bizalmat és kétségessé teszi igazságosságát. Ha viszont a termelő kollektívák többségének igazságérzetére apellál, nyíltan, szókimondóan, akkor el is nyeri a többség bizalmát. Aki liblingeket futtat, bratyi alapon nyújt munkabeli előnyöket, vagy oszt érdemtelenül büntetéseket, annak nem is lesz becsülete. Ugyanez áll az ellenkezőjére is: ha nagy hanggal, gorombán lehurrogja az emberek véleményét. Vezetésünkben éppen ez a két gyengeség tapasztalható leggyakrabban: vagy bratyi alapon elvtelen liblingezés jelentkezik, ami megkeseríti a „bűvös körön", klikken kívüliek életét, vagy merev elzárkózás, amely mögött alaptalanul is valami sunyiságot sejtenek az emberek. Csak nyíltsággal, természetes őszinteséggel és határozott vezetési stílussal lehet tekintélyt szerezni és eredményes termelést biztosítani.

Jól teszi a művezető, ha a szocialista brigádokra támaszkodik. Ezek a munkások — többségükben — eljutottak addig, hogy körükben a munka kezd életszükségletként jelentkezni. Ők többet vállalnak, mint a kevésbé képzett munkás. Ha ők segítenek, a művezető munkája eredményessé válik. Az üzemrészben dolgozó kommunisták, pártvezetőségi tagok és pártcsoportbizalmiak szintén, a végzett munkájuk alapján tekintélyt szerzett emberek véleménye, elgondolása szintén támogatást nyújt a figyelmes művezetőnek.

Ebből látszik, hogy a művezető nem „csak" szakember. Rendelkeznie kell azzal a „plusszal", amely a termelés parancsnokánál nélkülözhetetlen: politikai, szociális érzékkel és tudással. Enélkül nehezen lehet kielégítően szervezni a termelést, irányítani az emberek munkaversenyét stb. Nem jó, ha a szocialista társadalomban a műszaki vezetés csak szakmai jellegű. A szocializmus műszaki embere éppen olyan partnere, munkatársa, nevelője, s ha kell, agitátora a munkásnak, mint az üzemi pártszervezet, vagy szakszervezett választott — és nem választott — embere. Az igazgató, a műszaki vezető, vagy a szaktárca minisztere éppen e társadalmi „plusszal" válik valóságos vezetővé.

A rendelet felhívja a figyelmet: „A művezető számára lehetőséget kell adni arra, hogy szakmai tudását bővítse, szervezett tapasztalatcsere-látogatáson, tanulmányutakon vehessen részt".

A termelés „kulcsemberének" képzése és továbbképzése összefügg a megnövelt felelősséggel és a szerteágazó munka jobb ellátásával. De félreértés az, hogy húsz-, harmincévi vezetési gyakorlattal rendelkező, ötven éven felüli művezetőt szakközépiskolába, vagy technikumba írassanak. Az is félreértés, hogy az imént említett művezetőt — technikumi végzettség hiánya miatt — fölcseréljék húsz-egynéhány esztendős fiatalemberrel, aki alig lépett ki az iskolából. Ezt a szemléletet nem lehet egészségesnek nevezni, szerencsére egyre jobban összszesugorodik. Azért is hangsúlyozandó ez, mert a rendelet a technikumi végzettséget is előírja, de kimondja, ha „a szakma sajátosságainak megfelelően megállapított műszaki képzettsége és szakmai gyakorlata van" a művezetőnek, az is elegendő.

A szakmai képzettség gyarapítása mellett nem nélkülözhető a művezetők politikai, világnézeti művelése sem. Az üzemi pártszervezetek jól teszik, ha a következő pártoktatási évad előtt megnézik, hol segíthetnek, hogy a termelés parancsnokai valamennyien rendelkezzenek azzal a „plusszal", ami munkájukat eredményesebbé teszi.

B. L.

Zárás után

Magyarok a lipcsei vásáron

(Tudósítónktól.)

A lipcsei vásár az idén zárta nyolcszázadszor kapuit. Még romokban hevert a város, amikor húsz esztendővel ezelőtt elhatározták, hogy a nagy múltú vásárnak ezentúl a szocializmust építő német nép lesz a gazdája. A terv legfőbb támogatója az akkori szovjet városparancsnok, *Szokolovszkij* marsall volt. Érthető, hogy most, a 800 éves jubileumon elsőként ő kapta meg a vásár emlékérmét. A Magyar Kereskedelmi Kamara elnöke, *Kallós* Ödön és az IBUSZ vezérigazgatója, *Schiffer* Pál szintén részesült ebben a kitüntetésben. Az 1750-es vásári katalógus szerint 65 magyar kereskedő vett részt a lipcsei vásáron. Az idén 1200 volt a számuk. Az élelmiszerkiállítás csarnokában a magyar részlegnél a szegedi szaláminak és paprikának volt az idén is a legtöbb nézője.

A mostani szakosítás áttekinthetőbbé és célszerűbbé tette a lipcsei vásárt, jobban hozzásegít az üzletek megkötéséhez is. Az ÁRTEX Külkereskedelmi Vállalat egy hét alatt 10 ezer dollár értékű játékbabát adott el. Nagy érdeklődést keltett a 90 lóerős magyar gyártmányú Robuszt traktor és a legújabb típusú csuklós Ikarusz autóbusz. Az NDK ezer darabot rendelt belőle.

Az idén 75 országból 10 ezer kiállító jelent meg a Lipcsei Nemzetközi Vásáron. A hétmérföldes lépésekkel haladó technika, az emberi alkotóerő óriási seregszemléje volt ez a hatalmas kiállítás, amelyen 120 kilométert kellett volna a látogatónak gyalogolnia, ha mindent látni akart volna. A 100 országból várt 700 ezer vendég közül aligha sikerült ez valakinek. Az idei lipcsei vásárról 1200 újságíró küldte szét tudósításait a világ minden részébe.

Patik István

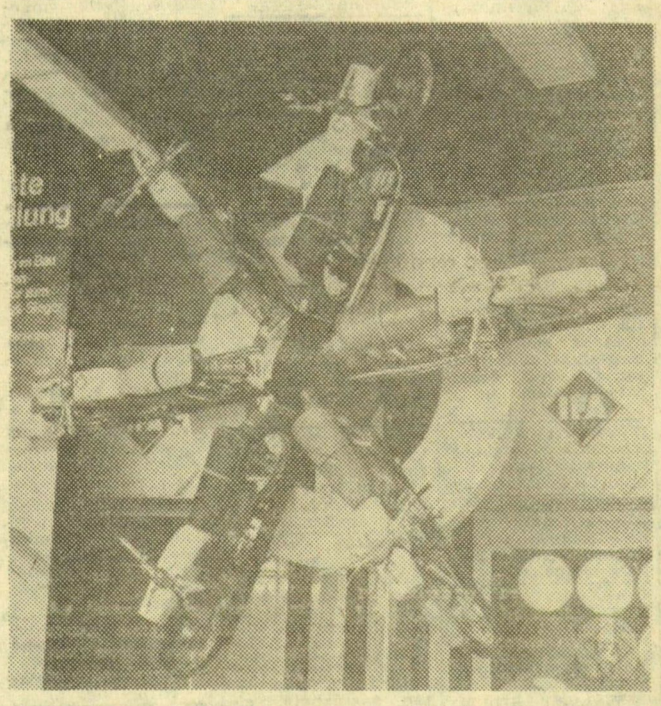

Legújabb motorkerékpárok Tschopauból és Suhlból

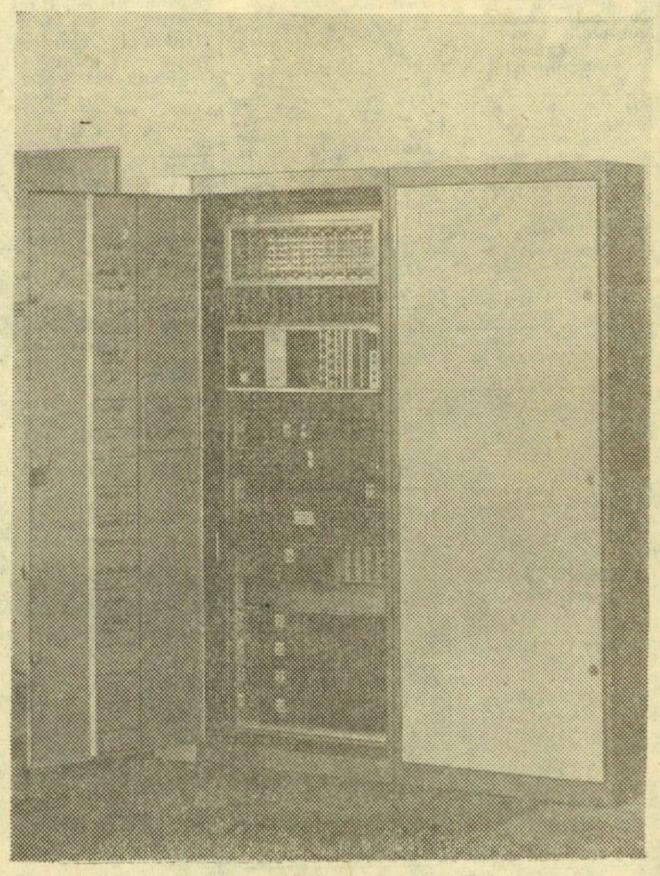

A jubileumi Lipcsei Vásáron aranyérmet nyert a Beloiannisz Híradástechnikai Gyár Grossbar-rendszerű GA—41 típusú automatikus alközpontja. A kiállított típusnál nyolc fővonalra 40 állomás kapcsolható. Az alközpont újdonsága az elektronikus hívás

A szezonvégi kiárusítás 6 millióval hozott többet a tavalyinál

Ez az év jobban kezdődött mint az előző — mondják a Csongrád megyei kereskedelmi vállalatok vezetői. Ez a jobban most azt jelenti, hogy az elmúlt év első két hónapjához mérten az idén januárban és februárban a lakosság Csongrád megyében 4,2 százalékkal, 17 millió forinttal költött többet áruvásárlásra.

Az állami és szövetkezeti kereskedelmi értékesítési forgalom februári növekedése igen számottevő. A korábbi esztendők hasonló időszakához mérten a ruházati áruforgalom emelkedett nagyobb mértékben, elsősorban a szezonvégi kiárusítás következtében. Az akció a tavalyihoz mérten kétszeres sikert jelentett. Ebben szerepe volt annak, hogy a nagykereskedelem megfelelő készlettel rendelkezett és több iparcikkre terjesztették ki az árcsökkentést. A szezonvégi kiárusítási forgalom közel 6 millió forinttal volt magasabb a tavalyinál.